

Jeltelen tömegsír a Szerémségben

Az indiai áldozatok méltatlan nyughelye

Bizonyára nem sokan akadnak hazánkban, akiknek az India szó hallatán nemcsak egy ázsiai ország jut eszükbe, hanem egy nem is olyan picinyke város a Szerémségben. Ez a különös nevű helység, amely Újvidék és Belgrád között félúton található, jelenleg 26 ezer – főként szerb – lakosával a térség egyik legnagyobb települése. Nevének eredete ismeretlen, de mind a délszláv, mind a „hindusztáni” vonatkozás kizárható. Mindenesetre forrásaink már a középkorban is Indiaként említik. A török időben kipusztult, és csak igen későn, 1827-ben telepítették be svábokkal, és Árpatarló (mai nevén Ruma) mellett a szerémségi németek központjává vált.

Az 1910-es népszámlálás idején a helység 5862 lakosából 4484 német, 459 magyar, 670 szerb és 118 horvát volt, de a hozzátartozó Lüki (Ljukovo) pusztavilágában további ezernégy-száz, túlnyomórészt magyar nemzetiségű élt. A második világháború után a Tito-partizánok a mezővárosban élő ötezer németet legyilkolták vagy a magyarokkal együtt elzavarták, helyükre délszláv idegeneket telepítettek. India szomorú események, a kommunista népiirtások egyik helyszíne. A Magyar Patrióták Közössége az idén augusztusban azért kereste fel a települést, hogy a német és magyar civil áldozatokat rejtő tömegsír holléte felől tájékozódjon. A vésszen balkániasodó város látképét még valamelyest ma is meghatározza az 1867 és 1872 között

Az indiai katolikus templom és Árpád-házi Szent Erzsébet szobra

épült díszes katolikus templom. Az elűzött gyülekezet által visszahagyott szakrális műemlék napjainkban sajnos nagyon rossz állapotú. Belső terében Árpád-házi Szent Erzsébet szobra érdemel említést.

Ma már a történelmi tények ismeretében tudjuk, hogy nem tévedett Grósz József kalocsai érsek, amikor 1944-ben azt mondta: „A szerb partizánokhoz viszonyítva az oroszok majdnem angyalok.” A feljegyzések szerint az egyik újvidéki ferences páter, Köröstyös Krizosztom rendtársa, Kovács Kristóf is e város határában halt meg az elűzött délvidéki magyarok halálmenetében. Amikor 1944. október 23-án – Kapisztrán Szent János ünnepén – a szovjet–jugoszláv csapatok megszállták Újvidéket, sok ezer magyarral egyetemben el kellett hagyniuk otthonukat, és India felé kellett gyalogolniuk, miközben puskatussal ütlegették őket. Mindezt egyetlen túlélő társuk, Kamarás Mihály atya beszélte el, akinek kalandos úton sikerült megszöknie a partizánok karmai közül. A helységben láger is működött, az 1944–45-ös délvidéki tragédiát kutató Keskenyúton Alapítvány adatai szerint az indiai koncentrációs tábor áldozatainak száma 176 fő volt. Maradék és Ürög mellett Indián található a három eddig ismert (ám feltáratlan) szerémségi magyar tömegsír egyike. A kegyetlenül kivégzett civilek holttesteit a katolikus temetőben hantolták el.

Hiába kerestük azonban a névtelen áldozatok rejtő parcellát: a katolikus temetőt a hatvanas években a földdel tették egyenlővé, helyén megépült a Blok 63 fantázianeveű tömbháznegyed. A barbár pusztításnak áldozatul estek a régi sír- emlékek, a kálvária és a temető két kápolnája is. A régebbit Harcsa Jakab atya építtette, aki a plébánia 1835. évi megalakításától 1860-ig (haláláig) Indiában szolgált. A második temetőkápolna 1907-ben épült Karlo Pavličić plébános ideje alatt.

Az áldozatok nyughelyét illetően a templom horvát gondok asszonyától kaptunk tájékoztatást, aki bár nem idevalósi, idős emberek visszaemlékezései alapján elbeszélte az egykori katolikus temető történetét. A helybeliek elmondása szerint a katolikus temetőben porladó csontokat valamikor a hetvenes évek végén áthelyezték a

Az egykori kálvária helye ma park a tömbházak előtt

szerb pravoszláv temetőbe – az egyik sarokban kialakított üres parcellába ömlesztették. A borostyánnal befutott közös síron azóta egy gránitobeliszlk áll, semmitmondó szerb felirata elkendőzi a valós történelmi tényeket: „Itt nyugszanak az indiai római katolikus temetőből áthozott halottak maradványai.” Maga a gránitoszlop is a régi temetőből származik, amit a hátoldalon lecsiszolatlanul maradt német feliratok is tanúsítanak. A nagy „őrségváltás” előtt a Falkenstein családé volt. A szülőföldjükről elűzött családok sír- emlékeinek „újrahasznosítása” a titói erkölcsök szerint nem számított kegyeletsértésnek (sem pedig lopásnak), az indiai templom szembemiséző oltára is a régi temetőből kihajigált gránitoszlopokból lett összerakva. A szerb temetőn belül egyébként van egy újabb keletű katolikus rész, ahol számos sírkövön magyar felirat olvasható. Napjainkban mintegy ötszáz katolikus hívő él a városban, elsősorban vegyes családok: több a betelepült horvát, kevesebb a magyar, még kevesebb a német.

Ma már lehetetlen megállapítani, hogy a sírhantban pihenő sok ezer összehajigált csont kié volt egykoron. Annyit tudni lehet, hogy hét papot is temettek ide, de a régi temetőben tisztességgel elföldelt halottak és a tömegsírba vetett névtelen áldozatok földi maradványait azonosíthatatlanul

Az exhumált csontok fölött állított „közös” síremlék

összekeverték. Nem merült fel arra vonatkozó adat, hogy Kovács Kristóf páter holttestét valaha ide temették volna, és ez nem is tűnik valószínűnek. Az utókor csak egyet tehet: elzarándokolunk az indiai pravoszláv temetőbe, felkeressük a bejáratnál balra levő sarkot, és elhelyezünk egy mécses a vértanúk és a szülőföldjükről elkergetett lakosok emlékére. A mi felelősségünk is, hogy India szomorú emlékezete ki ne kopjon végleg a köztudatból – ami sajnos már alighanem bekövetkezett. Elég csak arra gondolnunk, hogy a GPS e név „hallatán” mindenáron Új-Delhibe akar küldeni bennünket, mit sem tudva a mi Délvidékünk egyik városáról...

2016. október 29.

Fényképek: Gáspár Kolos / Magyar Patrióták Közössége

A kutatóút a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával valósult meg, amit ezúton is köszönünk!

Isten szeme